

Голові спеціалізованої вченої ради
К 79.051.05 у Чернігівському національному
технологічному університеті
доктору наук з державного управління,
професору Олійченку І.М.

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата наук з державного управління
Кравченка Сергія Григоровича, на дисертацію Ситюк Антоніни Анатоліївни
“Формування та реалізація державних програм модернізації житлово-
комунального господарства України”, подану до захисту в спеціалізовану вчену
раду К 79.051.05 Чернігівського національного технологічного університету на
здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за
спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління

Актуальність теми дисертації. Значення роботи обумовлене значними теоретико-методологічними та практичними невизначеностями, що спостерігаються у сфері формування та реалізації державних програм модернізації житлово-комунального господарства України. За роки незалежності України в державному управлінні були спроби застосувати різні підходи до модернізації житлово-комунального господарства, однак масштабного вирішення проблема модернізації галузі потребує і в наш час. Державні програми як інструмент реформування галузі застосовувалися епізодично і з фрагментарним виділенням фінансування. То ж напрацювання комплексного підходу до формування та реалізації державних програм модернізації житлово-комунального господарства на державному, регіональному та місцевому рівнях залишається актуальним завданням державного управління житлово-комунальним господарством.

Актуальність дослідження проблем формування та реалізації державних програм модернізації житлово-комунального господарства України підсилюється

європейськими вимогами щодо енергоефективності та екологічності та цілями сталого розвитку на період до 2030 року. Суттєвий внесок в їх досягнення можна здійснити за рахунок модернізації житлово-комунального господарства – однієї з найбільш енергоємних галузей національного господарства України, шляхом забезпечення переходу до раціональних моделей виробництва та споживання житлово-комунальних послуг, модернізації підприємств та інфраструктурних мереж, термомодернізації будинків. Тому в сучасних умовах зростає роль забезпечення ефективності механізмів формування та реалізації державних програм модернізації житлово-комунального господарства України, які за умови застосування комплексного підходу на державному, регіональному та місцевому рівнях здані виступити потужним управлінським інструментом для цілей модернізації житлово-комунального господарства.

Відтак, дисертаційне дослідження Ситюк Антоніни Анатоліївни “Формування та реалізація державних програм модернізації житлово-комунального господарства України” виглядає доволі актуальним. Про практичну спрямованість роботи свідчать і науково-дослідні роботи: “Удосконалення механізмів державного регулювання розвитку внутрішнього ринку України” (ДР № 0110U002468) та “Механізми забезпечення ефективності системи державного управління в процесі модернізації національної економіки” (ДР № 0113U002441), в яких брала участь дисертантка разом з колегами на кафедрі управління національним господарством Національної академії державного управління при Президентові України за комплексним науковим проектом “Державне управління та місцеве самоврядування” (ДР № 0199U002827).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та практичних рекомендацій, сформульованих у дисертації. Концептуальний задум дослідження, його понятійно-категоріальний апарат, основні положення й висновки в цілому відповідають чинним вимогам Міністерства освіти і науки

України. Дисертантка досягла головної мети, тобто комплексно й системно, з відповідним методологічним інструментарієм дослідила складні й суперечливі питання удосконалення сучасних підходів до формування та реалізації державних програм модернізації житлово-комунального господарства України. Для розкриття основних положень дисертаційного дослідження були поставлені наступні завдання: розкрити сутність програмного підходу в модернізації об'єктів житлово-комунального господарства, дослідити еволюцію фінансового механізму розвитку житлово-комунальної галузі, узагальнити особливості міжнародного досвіду застосування механізмів формування та реалізації державних програм модернізації ЖКГ та обґрунтувати можливості його імплементації в Україні, проаналізувати сучасний стан об'єктів ЖКГ України, виявити особливості формування інвестиційних програм розвитку ЖКГ, запропонувати інструменти державної підтримки модернізації об'єктів житлово-комунального господарства, розробити структурно-функціональну модель формування та реалізації державних програм модернізації ЖКГ України та сформулювати практичні рекомендації центральним органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування щодо практичного її впровадження.

Логіко-композиційна побудова завдань, структура, зміст об'єкту та предмету дослідження, послідовність та виваженість як проміжних, так і основних висновків виглядає науково обґрунтовано і не викликає заперечень.

Такий складний об'єкт дослідження, як житлово-комунальне господарство, потребує відповідної методології. Цілком виправдане використання дисертанткою фундаментальних положень науки державного управління, економіки, фінансів і права. Доречно також звернення автора до діалектичного, історичного та логічного методів, а також методу аналізу й синтезу, економіко-статистичного, порівняння, моделювання та аналогії, узагальнення, емпіричного методу під час безпосередньої участі дисертантки у Пілотному проекті Мінрегіону щодо створення Національної бази даних енергетичних та експлуатаційних характеристик будівель як інформаційно-технічного інструменту програмування модернізації будівельного фонду України на рівні міст, регіонів, держави.

Значний інтерес викликає підрозділ 3.1, присвячений аналізу інструментів державної підтримки модернізації житлово-комунального господарства, зокрема в частині повір'яння двох інструментів державної підтримки модернізації житлового фонду у вигляді програми «теплі кредити» та Фонду енергоефективності. Зокрема, запропонований автором організаційно-функціональний механізм цифровізації Фонду енергоефективності, що передбачає інтеграцію з вже діючою Єдиною державною електронною системою у сфері будівництва, дозволяє розширити можливості державної підтримки не лише на інші категорії будівель, але і на підприємства сфери житлово-комунального господарства, для яких на сьогодні відсутні будь-які інструменти державної підтримки.

У підрозділі 3.2. автором вдало, на наш погляд, пропонується удосконалити інформаційно-технічний механізм формування та реалізації програм модернізації будівель. Всебічно представлений вплив від впровадження Національної бази даних енергетичних та експлуатаційних характеристик будівель, що може стати потужним інформаційно-технічним інструментом державної та регіональної політики як енергоефективної модернізації житлово-комунального господарства та суміжних галузей. В наступному підрозділі 3.3., автор логічно представляє роль вищезазначеної Національної бази даних енергетичних та експлуатаційних характеристик будівель при застосуванні програмно-цільового підходу до формування та реалізації програм модернізації житлово-комунального господарства, покладаючись на зарубіжний досвід та сучасні європейські вимоги, зокрема щодо енергоефективності.

Також підрозділ 3.3. позитивно відзначається комплексним представленням модернізації житлово-комунального господарства як об'єкту державного управління, що здатний внести вагомий внесок у досягнення цілі з енергоефективності України, у зв'язку з чим автор пропонує застосовувати програмно-цільове управління для ефективного формування та реалізації державних програм модернізації житлово-комунального господарства на основі авторської трирівневої системи управління цілями.

Сформульовані дисертанткою висновки та розкриття основних наукових положень є логічно несуперечливими і ґрунтуються на достатньо широкому фактологічному матеріалі. В роботі широко використовується зарубіжний досвід формування та реалізації державних програм модернізації житлово-комунального господарства, зокрема країн Балтії, Польщі, Німеччини, Франції та Сполучених Штатів Америки.

Теоретико-методологічний і категоріальний апарат дисертації сформований і обґрунтований у цілковито логічний спосіб, що дозволяє досліднику рухатися по проблемному полі наукового дослідження.

Наукове значення дисертаційного дослідження, достовірність і новизна наукових положень обумовлені системним підходом до обґрунтованості вихідних концептів роботи, ґрунтовною апробацією отриманих результатів під час проведення міжнародних та вітчизняних науково-практичних конференцій.

Особливу цінність роботі надають результати, що містять наукову новизну. В першу чергу, актуальним науковим доробком є представлена в роботі структурно-функціональна модель формування та реалізації державних програм модернізації житлово-комунального господарства України, що відрізняється комплексним підходом до програмування на державному, регіональному та місцевому рівнях модернізації житлово-комунального господарства та включає такі складові: головну мету та завдання, суб'єкти, об'єкти, механізми державного управління організаційно-правовий (нормативно-правовий, організаційний) та ресурсний (фінансово-економічний, інформаційно-технічний та кадровий), основні функції, принципи, інструменти програмування модернізації житлово-комунального господарства.

Заслугує уваги науково-теоретичне обґрунтування запровадження програмування модернізації житлово-комунального господарства на основі фінансового механізму, відповідно до принципів ринкової економіки та енерго- і ресурсо- ефективності в управлінні об'єктами житлово-комунального господарства та будівлями згідно з європейськими зобов'язаннями України. Важливим є дослідження еволюції саме фінансового механізму, зважаючи що

тривалі трансформації сфери житлово-комунального господарства визначний вплив чинили саме на нього.

Досить цікаво представлено трирівневу систему управління цілями в програмно-цільовому управлінні комплексною модернізацією житлово-комунального господарства на основі формування та реалізації державних, регіональних та місцевих стратегій та програм модернізації ЖКГ в рамках досягнення національної цілі з енергоефективності. Система управління цілями має в основі досягнення національної цілі з енергоефективності та розгалужується на три рівні: державний регіональний та місцевий. Для житлово-комунального господарства такий підхід до побудови системи управління цілями є влучним, оскільки дозволяє цілісно враховувати стан формування та реалізації програм модернізації житлово-комунального господарства різних рівнів та враховує перехід житлово-комунального господарства до сфери компетенцій органів місцевого самоврядування.

Вартий уваги, на наш погляд, механізм застосування циклу Шухарта-Демінга з відповідним набором ключових показників ефективності для формування та реалізації державних програм модернізації ЖКГ з метою забезпечення безперервності та високої ефективності програмного підходу на всіх рівнях управління. Перевагою циклічного підходу є забезпечуваний ним неперервний контроль над зв'язками окремих процесів, а також над їхніми сполученням та взаємодією. Це дуже важливо для забезпечення принципів цілісності та взаємоузгодженості між державним, регіональним та місцевим рівнями програмування модернізації житлово-комунального господарства.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що вони відповідають сучасним потребам розвитку житлово-комунального господарства, зокрема питанням формування та реалізації державних програм його модернізації. Про це свідчать і результати впровадження даного дослідження: Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України (Міністерство розвитку громад та територій України) (довідка про впровадження від 08.04.2014 № 7/13-4052); Новоград-

Волинською міською радою (довідка про впровадження від 23.06.2021 № 05/1549); Харківським національним університетом міського господарства імені О.М.Бекетова (акт впровадження від 29.06.2021 року № 05-219); Всеукраїнською асоціацією органів місцевого самоврядування “Асоціація міст України” (довідка про впровадження від 02.08.2021 №6-12/21); Департаментом житлово-комунального господарства та будівництва Запорізької обласної державної адміністрації (довідка про впровадження від 05.08.2021 №01-15/360).

Все зазначене свідчить, що практичну спрямованість дисертаційного дослідження, результати якого можуть бути використані для підготовки й узгодження управлінських і суспільно-політичних рішень щодо процесу реформування житлово-комунального господарства в частині діяльності суб’єктів державного управління, забезпечення ефективного функціонування комплексу житлово-комунального господарства, формування та реалізації державних програм модернізації житлово-комунального господарства.

Оцінка повноти викладення дослідження в опублікованих роботах.

Теоретичні положення і практичні рекомендації, що сформульовані в дисертаційній роботі, достатньою мірою відображені в публікаціях автора. Результати дисертаційного дослідження висвітлено у 13 наукових працях, з яких 6 статей у наукових фахових виданнях з державного управління, із них 1 публікація у виданні іноземної держави.

Ідентичність змісту автореферату і основних положень дисертації.

Аналіз змісту автореферату та дисертації підтверджує ідентичність структури, логіки викладання матеріалу, відповідність основних положень та висновків за розділами. Оформлення дисертації та її автореферату здійснено відповідно до чинних вимог Міністерства освіти і науки України.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Дисертація Ситюк Антоніни Анатоліївни в цілому заслуговуючи на високу оцінку, не позбавлена деяких недоліків. У зв’язку з цим висловимо наступні зауваження та рекомендації.

1. Автор у підрозділі 1.1., досліджуючи сутність програмного підходу в модернізації об'єктів житлово-комунального господарства, багато уваги приділяє державним програмам реформування та розвитку житлово-комунального господарства різних періодів. Однак, доцільно було б узагальнити у табличному вигляді у додатку до дисертаційної роботи результати порівняння таких програм.

2. Актуалізуючи дану проблематику, автор вдало звертається до зарубіжного досвіду щодо застосування державного програмування в практиці державного управління модернізацією житлово-комунального господарства з метою їх імплементації в Україні. Однак при цьому чітко не визначено, які необхідні передумови (нормативно-правові, організаційно-функціональні тощо) й конкретні механізми для застосування його в Україні.

3. В третьому розділі дисертаційної роботи автором приділяється багато уваги програмам модернізації житлового фонду та їх реалізації, однак варто було б більше уваги приділити державним програмам модернізації підприємств галузі.

4. Запропонована автором структурно-функціональна модель формування та реалізації державних програм модернізації житлово-комунального господарства містить механізми державного програмування ЖКГ, серед яких зазначено мотиваційний, організаційно-правовий, ресурсний, політичний. Однак, в роботі розкрита суть та пропонується вдосконалення лише організаційно-правового та ресурсного, в той час коли мало уваги приділено мотиваційному та політичному.

Загальний висновок по дисертаційній роботі. Дисертаційна робота в цілому є завершеним, самостійним дослідженням, в якому вирішена актуальна наукова проблема, поставлені і розв'язані складні наукові завдання, отримані нові наукові результати. Авторка виконує важливу практичну задачу, а саме – пропонує структурно-функціональну модель формування та реалізації державних програм модернізації житлово-комунального господарства, що відрізняється комплексним підходом до програмування на державному, регіональному та місцевому рівнях.

Широка джерельна база свідчить про глибоке й всебічне вивчення заявленої теми. Структурно робота логічна і послідовна, композиційно завершена. Стил ь викладання матеріалу свідчить про високий теоретичний рівень дисертантки, який може бути актуалізований у подальших наукових дослідженнях. Результати роботи мають високу практичну значущість, зокрема, для суб'єктів державного управління сферою житлово-комунального господарства.

Зміст автореферату і дисертації є абсолютно ідентичними. Робота повністю відповідає вимогам, що висувуються до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління.

Отже, виходячи з вищевикладеного, можна зробити загальний висновок, що дисертаційна робота на тему “Формування та реалізація державних програм модернізації житлово-комунального господарства України” повністю відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 № 567, а її автор, Ситюк Антоніна Анатоліївна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Офіційний опонент –

Заступник селищного голови з питань

діяльності виконавчих органів

Малоданилівської селищної ради

Харківського району Харківської області,

кандидат наук з державного управління.

С.Г.Кравченко